

” עם הפנים לאחור ”

השתלמות בית ספרית בנושא התמודדות עם גזענות בכיתה

האחר / ברי סחרוף
תן לפה לדבר
שהלשון תשחרר
עם הפנים לאחור
שלא ידעת
הרכבת תשרוק
זה הזמן לעלות
על קרון הרוחות
ששכחת

**אז אל תפחד
ואל תביט מהצד
כי אתה לא לבד בעולם**

**עם הפנים אל האחר
תגלה את עצמך
עם הפנים אל האחר**

המחסום יישבר
המילה תגשר
האויב הוא חבר
שזנחת

אז אל תפחד...

בשנים האחרונות אנחנו עדים להתגברות של מגמות גזעניות ואנטי דמוקרטית בחברה הישראלית בכלל ובירושלים, כמיקרוקוסמוס שלה, בפרט. הטרור, האלימות והפחד שהתגברו ברחובות ירושלים חשפו יסודות ערכיים רעועים אשר נוטים להידרדר לשנאת האחר ואלימות כאשר המציאות הקשה מזמנת זאת.

הפחד מהאחר והשונה מאתנו קיים בכלנו - חשוב להכיר בו ובשורשיו. השאלה היא כיצד ניתן לפרק את הפחד באמצעות דיאלוג חינוכי, בטרם יהפוך לגזענות.

אנחנו במרכז הדרכה ”המעורר” פיתחנו כלים חינוכיים איכותיים להתמודדות עומק עם הגזענות באמצעות פדגוגיה דיאלוגית ובלתי פורמאלית. הכלים המוצעים כאן הם פרי של ניסיון רב שנים במגוון ביה”ס בירושלים. אנו מאמינים כי ככל שניצור מפגש חינוכי פורה, המניח כלים חינוכיים ממשיים עם כמה שיותר מורים/ות ותלמידים/ת בירושלים נוכל ליצור קרקע איתנה להתמודדות על חיים משותפים בעיר המעורבת הזו. חיים משותפים של בעלי עמדות שונות וערכים שונים, דתות ותרבויות שונות.

מטרות ההשתלמות

1. יצירת שיח פתוח וחשיפת העמדות ביחס לגזענות והאלימות בישראל בכלל ובירושלים בפרט.
2. פיתוח מרחב דיאלוגי בכיתה ע”י העמקת הסובלנות, ההקשבה וההכרה בזהויות שונות המאפשרות פירוק של עמדות גזעניות.
3. העמקה במאפייני הגזענות כפי שהם באים לידי ביטוי בחברה הישראלית ובמציאות היום יומית.
4. הענקת כלים חינוכיים המאפשרים להעמיק את המעשה החינוכי בבית הספר להתמודדות על זהות הומניסטית של התלמידים.

תכני המפגשים :

- 1: פתיחה – מהי גזענות? - חשיפת העמדות והיכרות עם הנושא (3 ש’)
- 2: מפתח 2: אדישות וגזענות (3 ש’)
- 3: מפתח 3: חינוך דיאלוגי (3 ש’)
- 4: מפתח 4: היכרות והכרה בשונה ובדומה - מפגש עם אנשי חינוך ערבים בעיר (3 ש’)
- 5: מפתח 5: אתנו אמפטיה, היפוך תפקידים (3 ש’)
- 6: מפתח 6: פדגוגיה של המצב, חינוך מתוך המציאות (3 ש’)
- 7: מפתח 7: התמודדות רגשית וקוגניטיבית עם גזענות (3 ש’)
- 8: מפתח 8: הפסקת שיח הקצוות, יצירת דרך שלישית (3 ש’)
- 9: מפתח 9: סיכום ובחינת תפקיד המחנך/ת (3 ש’)

סה”כ שעות להשתלמות : 30 ש”ש

כי לעורך אני בא..

אחי, לעורך לאמור: שאל בן אדם לנתיבות עולם, שאל אי דרך, אי? לעורך ולהעלות את מחשבותך אני בא, להעלות ולהרחיבה ולחזקה למען לא תאבד בחיפושיה הקשים

יוסף חיים ברנר

” עם הפנים לאחר ”

השתלמות בית ספרית בנושא התמודדות עם גזענות בכיתה

מפגש ראשון : פתיחה – מהי גזענות

מה קורה בנו במפגש עם ה”אחר” מאיתנו? האם אנו מתייחסים לשונה מאיתנו כשווה לנו? האם ניתן ליצור התייחסות חיובית למפגש עם ה”אחר”, על רקע השוני והגיוון הרב הקיימים בחברה הישראלית? בסדנה נעסוק בשאלות אלו תוך התמקדות בתופעת הגזענות בחברה הישראלית ובעיצוב המפגש הכיתתי כמפגש חיובי בין תלמידים שונים.

מהלך המפגש :

- חלק א' : המפגש עם האחר והתחושות בו.
- חלק ב' : גזענות בחברה הישראלית בכלל ובמפגש הכיתתי בפרט.

מפגש שני : אדישות וגזענות

למידה על היות סביבה אדישה מייצרת מקום ולגיטימציה לאלימות ולתגובות אלימות. הבנת האלימות כחוסר יכולת לקבל את השונה ולהכיר בו. הבנה כיצד ניתן לפתח סביבה לא אלימה בכיתה (לדוגמא התמודדות עם לחץ חברתי, חוסר הקשבה).

מהלך המפגש :

- חלק א' : הקשר בין אלימות ואדישות (דרך צפייה בסרטונים)
- חלק ב' : כיצד להתמודד עם אלימות בכיתה

מפגש שלישי : חינוך דיאלוגי

בסדנה נעסוק במימד הבין-אנושי במרחב הכיתה כקבוצה חברתית – יחסי מורה ותלמיד, מורה וכיתה, תלמיד ותלמיד, תלמיד וכיתה. מהי הדרך לבנות יחסים אלו באופן דיאלוגי, פתוח ומאוזן וכיצד מתמודדים עם קשיים ובעיות הנובעים מכך? למידה על הדיאלוג ככלי ליצירת הבנה של האחר ולא ביטול זהות אחת לעומת אחרת. עיסוק בגבולות לקיום דיאלוג המאפשר לזהויות שונות להתקיים.

חלק א' – נכיר מהו חינוך דיאלוגי, מה מרכיביו, נחדד את חשיבותו של המשוב ככלי מחנך ודיאלוגי בכיתה.

חלק ב' – נחשוב על אופנים בהם ניתן לעצב חינוך דיאלוגי בכיתה.

שנאה

ויסלבה שימבורסקה

הביטו מה יעיל עודנו כושר
הבצוע שלה,
ואיך היא מחזיקה מעמד איתן
במאה שלנו, השנאה.
באיזו קלות היא מדלגת על
משוכות גבוהות.
באיזו קלות היא עטה, לוכדת.

היא איננה כמו הרגשות
האחרים,
מבוגרת וצעירה מהם, בד
בבד.
יולדת בעצמה את הסיבות
שמחיות אותה.
אם היא נרדמת, הרי לעולם
לא לנצח.
נדודי שנה לא מחלישים
אותה, אלא מחזקים.

כי לעורך אני בא..

אחי, לעורך לאמור: שאל בן אדם לנתיבות עולם, שאל אי הדרך, אי? לעורך ולהעלות את מחשבותך אני בא, להעלות ולהרחיבה ולחזקה למען לא תאבד בחיפושיה הקשים

" עם הפנים לאחר "

מפגש רביעי : היכרות והכרה בשונה ובדומה

מפגש עם אנשי חינוך ערבים בעיר. ערעור הידוע לנו על האחר והיכרות מתוך מקום של שוויון ולא התנשאות או פחד. מהלך המפגש :

- חלק א' : היכרות
- חלק ב' : שיחה משותפת על אתגרי החינוך להתמודדות עם גזענות

מפגש חמישי : אתנואמפטיה, היפוך תפקידים

היכרות עם המושג אתנו-אמפטיה ולמידת מתודיקה חינוכית להכרה באחר ופיתוח סולידאריות. כישור זה קשור ליכולת להסתכל מנקודת המבט של האחר ולראות דברים לא רק מזווית הראיה של קבוצת השייכות. מהלך המפגש :

- חלק א' : התנסות בהיפוך תפקידים
- חלק ב' : היכרות עם המושג אתנו-אמפטיה וכלים ליישום ופיתוח אתנו-אמפטיה בכיתה.

מפגש שישי : פדגוגיה של המצב, חינוך מתוך המציאות

למידת תפיסתו החינוכית של פריירה המסתמכת על "פדגוגיה של המצב"- המצב של התלמידים הוא המקור לתכנון משותף של התכנים על ידי המורה והתלמידים שמתוכו ניתן להתקדם ללמידה השלובה בחיי התלמידים ורלוונטית אליהם ולהתמודדות כנה עם תפיסות גזעניות. מהלך המפגש :

- חלק א' : למידת תפיסתו החינוכית של פריירה
- חלק ב' : התנסות ומתודיקה ליישום תפיסתו של פריירה

מפגש שביעי : התמודדות רגשית וקוגניטיבית עם גזענות

מפגש בו יתקיים ניכוח הרגשות, הפחדים והמחשבות איתם מגיעים למפגש המורה והתלמידים במציאות גזענית, על מנת ליישם התנסות זו בכיתה וליצור הגיונות בריאים שאינם מסתמכים על רגשות מוסווים. מהלך המפגש :

- חלק א' : מתודיקה – חשיפת הרגשות במציאות גזענית.
- חלק ב' : שיח מחנכים להבנת הרגשות והפחדים הקיימים בכיתה והתמודדות עימם.

כי לעורך אני בא..

אחי, לעורך לאמור: שאל בן אדם לנתיבות עולם, שאל אי הדרך, אי? לעורך ולהעלות את מחשבותך אני בא, להעלות ולהרחיב ולחזקה למען לא תאבד בחיפושיה הקשים

יוסף חיים ברנר

" עם הפנים לאחר "

מפגש שמיני : הפסקת שיח הקצוות, יצירת דרך שלישית

הבנה כי ההכרה באחר אין משמעותה ביטול השייכות והזהות של העצמי. למידת הבניית דרך שלישית במציאות, שאינה קיטוב בין שנאה או ביטול עצמי לבין לאומנות ודריסת האחר.

מהלך המפגש :

- חלק א' : הבנת שיח הקצוות בעזרת ניתוח המציאות האקטואלית על ציר.
- חלק ב' : למידה משותפת והבנה כיצד להבנות דרך שלישית שאינה שואפת לאחד מקצוות הציר.

מפגש תשיעי : סיכום ובחינת תפקיד המחנך/ת

סיכום ההשתלמות והכלים שנלמדו בה ובחינת תפקידם של המחנכים בהבניית זהות הומניסטית. במהלך המפגש יוצגו התוצרים של מטלות הביצוע בהשתלמות שדרכם נבחן את יישום הכלים בכיתה.

קטעי מקורות:

- חינוך לחיים משותפים / גבי סלומון ושות'
- נתן גובר – הדיאלוג הפרייריאני: העצמה, שחרור, אוריינות פוליטית וסולידריות חברתית שלמה ברזניץ – "פסיכולוגיה חברתית"
- "הכיתה כמיקרוקוסמוס" / מרסלו וקסלר
- "הסדנא" / מרסלו וקסלר
- חגית גור זיו – פדגוגיה ביקורתית-פמיניסטית וחינוך לתרבות של שלום
- "דיאלוג חשוף" / מיה כהנוב

לפרטים ולהזמנת הפעילות :

דנית מחלב – 054-6738551

איל ויזל – 054-6735310

עודד חייט – 054-6735147

אריאל פיכמן – 054-6738770

כי לעורך אני בא..

אחי, לעורך לאמור: שאל בן אדם לנתיבות עולם, שאל אי הדרך, אי? לעורך ולהעלות את מחשבותך אני בא, להעלות ולהרחיב ולחזקה למען לא תאבד בחיפושיה הקשים

יוסף חיים ברנר

